

ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Європейська кредитно-трансферна система (з англ. European Credit Transfer System – ECTS) – це система, що створена для забезпечення єдиної міждержавної процедури виміру й порівняння результатів навчання студентів між вищими навчальними закладами. Вона розроблена для забезпечення мобільності студентів, спрощує розуміння і порівняння навчальних програм та навчальних досягнень студентів як між вітчизняними, так і між іноземними навчальними закладами [1].

Європейська кредитно трансферна система (далі – ЄКТС) заснована на оцінюванні всіх видів роботи студента, необхідних для досягнення цілей, зазначених у навчальній програмі: відвідування лекцій, підготовка і участь у семінарах і практичних заняттях, самостійна робота, складання іспитів, проходження стажування, підготовка та захист магістерських робіт тощо [2, с. 156].

ЄКТС розроблена для того, щоб гарантувати прозорість успішності навчання студентів, полегшити роботу між вищими навчальними закладами, покращити їх співпрацю як на державному, так і на міжнародному рівні, а також розширити можливості вибору для студентів. Система сприяє полегшенню визнання навчальних досягнень студентів закладами через використання загальнозрозумілої і загальноприйнятої системи оцінювання (кредити і оцінки). ЄКТС базується на трьох ключових елементах: інформація (стосовно навчальних програм і здобутків студентів), взаємна угода (між закладами-партнерами і студентом) і використання кредитів ECTS (для визначення навчального навантаження студентів) [3, с. 100].

Ці три ключові елементи приводяться в дію через використання трьох основних документів, які наведені нижче.

Інформаційний пакет – каталог дисциплін закладу освіти, складений двома мовами – національною та англійською (або тільки англійською для програм, що викладаються цією мовою);

Угода про навчання (навчальний контракт) – містить список дисциплін, які вивчатиме студент, узгоджений з відповідальним відділом навчального закладу, де студент проходитиме навчання. У разі виникнення потреби у переведенні кредиту, Угода про навчання повинна узгоджуватися між студентом, старим і новим навчальними закладами перед від'їздом студента до нового закладу і оновлюватися у міру виникнення змін;

Академічна довідка (перелік оцінок з навчальних дисциплін) – відображає успішність студента за списком дисциплін, які він вивчав, отримані кредити, локальні оцінки (за національною традицією чи регламентом навчального закладу) і оцінки ЄКТС. У разі переведення кредиту академічна довідка видається перед від'їздом студенту, що відбуває, його закладом освіти, а іншим закладом – студенту, що прибуває на навчання, в кінці його періоду навчання [1].

Кредити розподіляються на всі освітні компоненти програми навчання (модулі, дисципліни, стажування, дипломна робота тощо) і відображають

кількість роботи, необхідної для виконання кожного компоненту у зв'язку із загальною кількістю необхідної роботи для завершення повного року навчання за даною програмою.

Таблиця 1

Шкала оцінювання за системою ECTS

Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою Академії	Оцінка за шкалою ECTS	Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки
Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	91-100	A	10
Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	81-90	B	25
Добре – в цілому правильна робота з певною кількістю значних помилок		71-80	C	30
Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	61-70	D	25
Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		51-60	E	10
Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	31-50	Fx	–
Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0-30	F	–

У травні 2005 року Україна приєдналася до Болонського процесу, який передбачав запровадження ЄКТС. Метою Болонського процесу є забезпечення саморозвитку особистості впродовж усього життя шляхом здобуття конкурентоспроможної на ринку праці освіти [2, с. 167].

В умовах європейської кредитно-трансферної системи організації навчання зміст матеріалу дисципліни розподілений на окремі змістові одиниці – модулі, які мають відносно самостійне значення; змінено форму спілкування викладача і студента на практичному занятті: опосередковано – через організацію кредитно-модульного навчання та безпосередньо індивідуально; самостійна робота студентів займає значну частину відведеного на навчання часу, в її процесі вони вчать планувати, самоорганізовуватися та саморозвиватися; підвищується об'єктивність оцінювання навчання студентів – вона цілком залежить від суми набраних балів за кожний модуль; контроль якості навчання набуває більшої прозорості, оскільки є система накопичення балів і студенти мають змогу відстежувати свої оцінки; студенти мають можливість постійно контролювати власні досягнення у навчанні. Означені фактори сприяють підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців [4].

Ідеї даного проекту мають місце на існування, і немає сумніву, що ця система навчання в європейських країнах буде ефективною. Проте в Україні та на інших пострадянських територіях, де до цього навчання відбувалося за зовсім іншими принципами, із впровадженням цієї системи виникають труднощі.

Насамперед, Болонський процес спрямований на розробку єдиних критеріїв оцінювання знань, єдиних систем виставлення оцінок. Крім того, студент, відповідно до положень болонського процесу, повинен мати право вибрати предмети, які він хоче вивчати.

Система кредитів і модулів спрямована на оптимізацію навчального процесу, стимулювання у студента розумової діяльності, на те, щоб дозволити людині навчатися протягом усього життя. В рамках Болонського процесу оцінювання проводиться за 100-бальною, або стовідсотковою шкалою, а також у буквеному вираженні – А, В, С, D, E, F [3, с. 101].

На сьогодні немає єдиного механізму впровадження модульно-кредитної системи, кожен навчальний заклад вирішує цю проблему індивідуально, а що стосується вільного вибору предметів – це знаходить відображення тільки в документах.

З метою порівняння пропонуємо розглянути навчальний процес Кембриджського університету.

В даному університеті навчальний рік складається не з двох, а з трьох семестрів (триместрів): Міклмас (жовтень-грудень), Лент (січень-березень), Істер (квітень-червень). Екзамени можуть бути лише в кінці останнього триместру.

Навчальний графік у Кембриджі вільний: за розкладом студенти можуть мати лише 2-4 лекції на тиждень і кілька семінарів у міні-групах [5].

Навчання в Кембриджі – це, перш за все, самоосвіта. Тут важлива самоорганізація. Лекції проходять не традиційно. Це, скоріше, заняття-дискусії, де професори зі студентами спілкуються «на рівних», а не монотонно

начитують матеріал. Тому на кожен пару потрібно приходити підготовленим, засвоївши 200-300 сторінок тексту.

У Кембриджі студенти мають змогу у будь-який момент зв'язатися з викладачем, бібліотеки тут працюють цілодобово, а багато навчальних матеріалів можна знайти у режимі он-лайн.

На деяких факультетах існує таке поняття як «mentoring»: до студента прикріплюють особистого професіонального наставника-практика з числа випускників вишу, з яким студент має змогу спілкуватися, радитися та вирішувати проблеми, які виникають у ході навчального процесу.

Кожного тижня студенти повинні здавати по 2-3 есе з певного предмету на певну тему. Для його написання потрібно прочитати і осягнути приблизно 300 сторінок тексту, щоб мати змогу викласти свої знання і думки з даної тематики.

Також, раз на тиждень у студентів є змога особисто поспілкуватися з викладачем певного предмету, розглянути проблемні питання, подискутувати. Таким чином студент перевіряє власні знання, оскільки неможливо спілкуватися з викладачем, не знаючи предмету, переймає досвід і знання викладача, вдосконалюється і розуміє, що йому потрібно зробити для самовдосконалення.

За триместр студенти мають змогу отримати 100 балів: 20 балів відводиться на лабораторний звіт, 20 на якусь розрахунково-графічну роботу, решта 60 балів виноситься на іспит. Готуватися до іспитів потрібно в процесі навчання. Адже екзамени можуть поставити навіть три в один день – зранку, в обід і ввечері. Результати за іспити відомі будуть не одразу, а через тиждень-два [5].

Цікавою особливістю є те, що оцінки студентів не демонструються. Студенти не знають, які оцінки отримують їх одногрупники, що дає стимул навчатися краще і краще.

Отже, безсумнівим плюсом такого навчального процесу є те, що студенти мають змогу відвідувати індивідуальні заняття, або заняття в міні-групах по 2-3 людини. Таким чином викладачі мають змогу приділити багато уваги студентові, побачити рівень його знань та вказати на слабкі місця, направити його діяльність у правильному напрямку. Також, в університеті слідкують за тим, щоб оцінка знань була об'єктивною: всі екзаменаційні роботи закодовані, і викладачі не знають, чию роботу перевіряють. Проте щоб успішно закінчити Кембриджський університет, студентам потрібно дуже багато матеріалу опрацювати самостійно.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, можна з упевненістю сказати, що Європейська кредитно-трансферна система не може бути ефективною у всіх країнах. Кожна держава має історію, звичаї і установлену систему навчального процесу та роботи вищих навчальних закладів. Тому існують варіанти даної системи у різних вишах, а дехто і зовсім від неї відмовляється, вважаючи неефективною. На наш погляд, має бути єдина шкала, за якою всі країни світу зможуть порівнювати навчальні досягнення студентів, але в межах кожної держави потрібно залишати можливість для індивідуальних підходів в організації та оцінюванні навчального процесу. Це значно полегшить можливість міжнародного обміну студентства, спираючись на бали єдиної системи оцінювання.

Список використаної літератури

1. Болонський процес та ECTS. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://academy.gov.ua/ects/inf/1_3.html
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Головань М. С. Європейська кредитно-трансферна система як інструмент підвищення якості вищої освіти в контексті Болонського процесу / М. С. Головань // Гуманітарний вісник. – Додаток 1 до вип. 27, том I (34) : Тематичний випуск «Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2012. – С. 100-105.
4. Место абсолютных и относительных оценок студента в системе высшего образования. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galina-ch.crimea.edu/pdf/46.PDF>
5. University of Cambridge – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cam.ac.uk/>

Марина Сірінько

КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З часів мандрівних вчених пізнього середньовіччя університети завжди розглядалися як соціальне і культурне явище, метою якого було поширення знань за межі своєї території. У той же час більшість вищих навчальних закладів, утворених в 19 і 20 століттях, виконували свої традиційні функції формування професійних груп та місцевої еліти, а також розвитку науки і техніки у національних середовищах. З другої половини двадцятого століття вузи були залучені в потужний рух освітньої експансії та демократизації освітніх можливостей [2].

Хоча студентство багатьох країн активно брало участь у русі за незалежність своєї країни, її розвиток, модернізацію та демократію, більшість вузів перебували на дотації держави, що визначило і їхню політичну залежність. У світі не існує міжнародної системи вищої освіти, навіть якщо певна модель – американська, британська чи німецька – і використовується іншими країнами для побудови власної освітньої системи [3].

Однією з передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація ідей Болонського процесу [4]. Болонський процес спрямований на зближення і гармонізацію освітніх систем країн Європи з метою створення єдиного європейського простору вищої освіти, на підвищення конкурентоспроможності і привабливості європейської вищої освіти, сприяння мобільності студентів, полегшення їх працевлаштування, забезпечення високої якості навчання. Однією з умов приєднання до нього є впровадження кредитно-трансферної (кредитно-модульної) системи організації навчального процесу (КТСОНП).

Кредитно-трансферна система організації навчального процесу (КТСОНП) – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні